

Ryzyko zawodowe – jest to prawdopodobieństwo (możliwość) wystąpienia niepożądanych zdarzeń związanych z wykonywaną pracą, powodujących straty, w szczególności wystąpienie u pracowników niekorzystnych skutków zdrowotnych w wyniku zagrożeń zawodowych występujących w środowisku pracy lub spowodowanych sposobem wykonywania pracy (PN-N-18001:2000);

Przeprowadzona ocena ryzyka zawodowego powinna uwzględniać :

- klasyfikację i wykaz szkodliwych czynników biologicznych zamieszczonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki (Dz.U. Nr 81, poz. 716 z późn.zm.);
- stan zdrowia pracownika, w tym w szczególności choroby przewlekłe, na które choruje;
- określenie narażenia, w tym: rodzaju, stopnia i czasu trwania;
- czynności, w czasie których może dojść do narażenia;
- rodzaj wykorzystywanych ostrych narzędzi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych;
- warunki pracy, stosowane środki ochrony indywidualnej, sposób organizacji pracy, poziom kwalifikacji personelu, czynniki psychospołeczne oraz inne związane ze środowiskiem pracy;
- decyzje, wystąpienia i zalecenia pokontrolne organów kontroli i nadzoru nad warunkami pracy wydanych na podstawie ustaleń z kontroli przeprowadzonych w podmiocie wykonującym działalność leczniczą.

Ocenę sporządza się okresowo, nie rzadziej niż raz na dwa lata, a także w każdym przypadku wystąpienia na stanowisku pracy zmian mających lub mogących mieć znaczenie dla zdrowia i bezpieczeństwa pracownika w miejscu pracy oraz po wystąpieniu incydentu zranienia.

Najważniejsze elementy ocena ryzyka zawodowego

- a) **opisanie analizowanych stanowisk pracy** (stosowane maszyny, narzędzia i materiały, zakres i czas wykonywanych czynności, warunki pracy, sposób organizacji pracy, poziom kwalifikacji personelu, czynniki psychospołeczne i ewentualnie inne czynniki związane ze środowiskiem pracy, stosowane środki ochrony indywidualnej, wykaz osób pracujących na tym stanowisku);
- b) **zidentyfikowanie zagrożeń** (w kontekście w/w rozporządzenia zakres zagrożeń biologicznych dla lekarza stomatologa/asystentki stomatologicznej można ograniczyć do HBV, HCV, HIV, zaliczanych do **grupy 3 ** czynników biologicznych**, przenoszonych drogą krwi);

- c) **oszacowanie poziomu ryzyka związanego z zagrożeniami;**
- d) należy zdecydowanie określić **czy ryzyko można zaakceptować**, czy należy je ograniczyć;
- e) jeżeli niezbędne jest ograniczenie ryzyka, należy opracować i wdrożyć **plan działań korygujących**;
- f) ocena skuteczności wdrożonych działań korygujących.

- g) Z wynikami przeprowadzonej oceny ryzyka zawodowego należy zapoznać zatrudnionych na tym stanowisku pracowników (potwierdzenie pisemne).

Dla każdego z czynników środowiska pracy (czyli HBV, HCV, HIV) powinien zostać oceniony poziom ryzyka:

Jednym ze sposobów szacowania ryzyka jest metoda matrycy ryzyka według Polskiej Normy PN-N-18002. Oszacowanie ryzyka zawodowego związanego z zagrożeniem zidentyfikowanych na poszczególnych stanowiskach pracy czynników biologicznych polega na:

- ustaleniu prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożeń,
- ustaleniu ciężkości szkodliwych następstw tych zagrożeń.

Oszacowanie ryzyka zawodowego w skali trójstopniowej według Polskiej Normy PN-N-18002

Prawdopodobieństwo	Ciężkość następstw		
	Mała	Średnia	Duża
Mało prawdopodobne	małe 1	małe 1	średnie 2
Prawdopodobne	małe 1	średnie 2	duże 3
Wysoce prawdopodobne	średnie 2	duże 3	duże 3

Podczas szacowania ryzyka zawodowego zgodnie z powyższymi tabelami ciężkość szkodliwych następstw konkretnego zagrożenia i prawdopodobieństwo ich wystąpienia można określić stosując niżej wymienione wskazówki (według Polskiej Normy PN-N-18002):

- do **następstw o małej szkodliwości** zalicza się te urazy i choroby, które nie powodują długotrwałych dolegliwości i absencji w pracy, są to np. niewielkie stłuczenia i zranienia, choroby zakaźne o łagodnym przebiegu;
- do **następstw o średniej szkodliwości** zalicza się te urazy i choroby, które powodują niewielkie, ale długotrwałe lub nawracające dolegliwości i są związane z okresami absencji, np. zranienia, choroby zakaźne;
- do **następstw o dużej szkodliwości** zalicza się te urazy i choroby, które powodują ciężkie i stałe dolegliwości i/lub śmierć, są to np. amputacje, choroby nowotworowe, przewlekłe, trudne do leczenia choroby zakaźne.

Prawdopodobieństwo następstw, które mogą wystąpić w wyniku zagrożeń:

- do **mało prawdopodobnych** zalicza się te następstwa zagrożeń, które nie powinny wystąpić podczas całego okresu aktywności zawodowej pracownika;
- do **prawdopodobnych** zalicza się te następstwa zagrożeń, które mogą wystąpić nie więcej niż kilkakrotnie podczas okresu aktywności zawodowej pracownika;
- do **wysoce prawdopodobnych** zalicza się te następstwa zagrożeń, które mogą wystąpić wielokrotnie podczas okresu aktywności zawodowej pracownika.

Podczas szacowania ciężkości szkodliwych następstw należy przyjąć tzw. „najgorszy wariant”, czyli możliwe największe skutki tych następstw.

Ogólne zasady wyznaczania dopuszczalności ryzyka zawodowego oraz zalecenia dotyczące działań wynikających z oceny tego ryzyka

Poziom ryzyka	Wartościowanie ryzyka	Działania profilaktyczne
duże	niedopuszczalne	Jeżeli ryzyko zawodowe jest związane z już wykonywaną pracą, to działania w celu jego zmniejszenia trzeba podjąć natychmiast, np. przez zastosowanie środków ochronnych. Planowana praca nie może być rozpoczęta do czasu zmniejszenia ryzyka zawodowego do poziomu dopuszczalnego.
średnie	dopuszczalne	Zaleca się zaplanowanie i podjęcie działań, których celem jest zmniejszenie ryzyka zawodowego
małe		Konieczne jest zapewnienie, że ryzyko zawodowe pozostaje co najmniej na tym samym poziomie.